

велов излиза "Моето пътуване по Стара планина".⁵ Мемоарите на Хитов, съхранявани в Регионалния исторически музей в Русе, са редактирани и издадени от Николай Хайтов в книгите: „Как станах хайдутин“ през 1973 г.⁶ и „Спомени от хайдутството“ през 1975 г.⁷ Едва напоследък се издадоха оригиналите на спомените му, съхранявани в Русе.⁸ В Народната библиотека "Кирил и Методий" се съхранява по-ранен вариант на началния жизнен път на войводата.⁹

Спомените на Панайот Хитов, съчетани с някои други документи, са богат извор за действията на войводата. Поради широкото му участие в много и важни събития те са ценен извор и за българската история. Свързането на събитията с конкретни селища и местности, с каквито изобилстват спомените, ги прави важни за историческата география и топонимиката. На това е обръщано по-малко внимание. Трябва да отбележим, че почти всички райони, селища, местности са лично посетени от войводата с изключение вероятно на Цариград, Димотика, Солун, Крим, Диарбекир и някои селища от списъците на четите.¹⁰ Естествено Хитов е познавал много повече селища и местности, но тук се опираме само на тези, за които е оставил писмени сведения.

Извън писмата почти всички писания на Хитов са лични спомени или описание на това, което е чул от други лица. Тук се отнасят сведенията за по-старите времена, хайдутите, народните песни. Интерес представляват описанията на разстоянията в часове от Сливен до Нова Загора, Карнобат, Одрин, Русе, Шумен, Лозенград и Свищов.¹¹

От мемоарите на П. Хитов се вижда, че той познава добре почти цяла България. В неговите писания се срещат названията: Тракия, Добруджа, Делиормана /Лудогорие/, Герлово, Хасекията /района на северна Странджа/, Гьопсата /Карловско/ и др. Поради това, че познава по-малко районите, през които само минава и не действа активно, той ги определя най-често по името на главното селище: Берковско, Плевенско, Тутраканско, Варненско, Бургаско, Пловдивско и др.

Интерес представляват планинските названия у Хитов. Той пише само за тези, които познава. Например липсват имената на Пирин, Осогово и други планини. По-отдалечените посочва само по име: Родопите, наричани от него още Доспат планина, Рила, названа още Самоковска планина. За някои по-познати Хитов споменава и някои дялове. Напр. при Средна гора той пише за Копривщенска планина.

Не така стои въпросът за Стара планина. На нея той посвещава в "Моето пътуване" специална, XVII глава.¹² Докато за по-голямата част от нея той е един от най-добрите познавачи, за най-източната е по-слабо осведомен. Хитов погрешно смята, че на изток Стара планина се простира до сливането на Голяма и Луда Камчия и с. Ченгел, сега Аспарухово, общ. Дългопол, Варненска област.¹³ Впрочем, дори до края на XIX в. районът има погрешно картографиране.¹⁴ От Шихларски балкан, сега Карнобатска планина, до Кадъбоаз - Свети Николска планина и Връшка чука, Хитов назовава повече от 50 нейни дяла под наименованията: планина, балкан, предел. Названията, по-чести в района в който хайдутува, са свързани най-вече с близко по-голямо селище: Върбишка планина, Габровска, Сопотска, Врачанска, Чипровс-